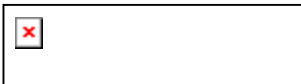

Naturvårdsenheten
Johan Jannert
0501-60 54 14

Skötselplan för naturreservatet Vallholmen i Gullspångs kommun.

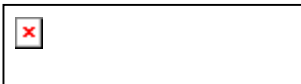
Innehåll

1	Syfte	3
2	Beskrivning av området.....	3
2.1	Uppgifter om naturreservatet	3
2.2	Topografi och läge	4
2.3	Geologi och hydrologi	4
2.4	Markanvändning	5
2.5	Kulturarhistoriska bevarandevärden	5
2.6	Vegetation, flora och fauna	6
2.7	Friluftsliv.....	7
2.8	Bebyggelse och anläggningar	7
3	Mark och vegetationsvård.....	8
3.1	Övergripande mål.....	8
3.2	Generella riktlinjer och åtgärder	8
3.3	Beskrivning av skötselområden	8
4	Friluftsliv.....	20
4.1	Övergripande mål.....	20
4.2	Information och anläggningar	20
5	Gränsmarkering.....	20
6	Uppföljning	20
6.1	Uppföljning av skötselåtgärder	20
6.2	Uppföljning av bevarandemål	20
6.3	Revidering av skötselplanen	21
7	Sammanfattning av planerad förvaltning.....	21
8	Referenser	22

Bilagor

Bilaga 3a – skötselplanekarta 1:10 000

Bilaga 3b – karta över naturtyper efter restaurering 1:10 000

1 Syfte

Syftet med naturreservatet är att:

- bevara vidsträckta vassbälten och den fågelfauna som är beroende av dessa miljöer
- återskapa välhävdade strandängar och därmed gynna en fågelfauna knuten till hävdade strandängsmiljöer
- bevara lövskogsmiljöer med rik tillgång på stående och liggande död ved
- bevara samt skapa förutsättningar för utveckling av lämpliga boträd för rovfåglar i behov av grovgreniga träd, främst tallar
- bevara samt utveckla de naturvärden som finns knutna till ekmiljöerna i reservatet
- bevara följande inom området förekommande arter som ingår i EU:s nätverk av Natura 2000-områden, i gynnsamt tillstånd: rördrom, brun kärrhök och fiskgjuse
- bevara ett av landets främsta exempel på ändmoränlandskap med ett stort antal ändmoräner.

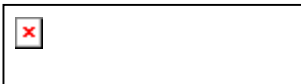
Syftet ska tryggas genom att:

- vassarna, med undantag för de delar som betas, i princip lämnas för fri utveckling
- strandängen restaureras och hävdas årligen av betande djur, främst nötdjur
- den norra delen av reservatet (egentliga Vallholmen) lämnas orört, med undantag för punktinsatser med röjning kring potentiella boträd som står trängda av andra träd
- betesmarkerna med ek årligen hävdas av betande djur samt att åldriga ekar i vissa delar som inte hävdas friställs genom röjningar

2 Beskrivning av området

2.1 Uppgifter om naturreservatet

Namn:	Vallholmen
Natura 2000-beteckning:	SE0540120 Åråsviken-Vallholmen
Län:	Västra Götalands län
Kommun:	Gullspång
Socken/församling:	Södra Råda
Naturgeografisk region:	22a Götalands centrala slättbygder och 23 skogslandskapet i Tiveden
Karta:	Topografisk karta: 9E NV Askersund Ekonomisk karta: 09E9a
Lägesbeskrivning:	Udde i Åråsviken ca 5 km norr om Gullspång.
Förvaltare:	Länsstyrelsen Västra Götalands län
Areal:	304,8 ha

Markslag idag	Areal, ha	Övrigt
Skog	112,8	Löv- barrblandskog dominerar men här finns också lövsumpskog och ädellövskog.
Naturbetesmark	11,7	Av dessa är ca 1 ha strandäng
Våtmark, ej torvbildande eller hävdad	123	Vassar
Sjö	52,5	Öppet vatten
Övrigt	3,4 +1,4	3,4 ha hygge och 1,4 ha fördämningsvall.

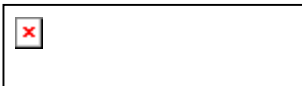
Natura 2000-habitat	Areal
9010 – Västlig taiga, undertyp blandskog	40 ha
9010 – Västlig taiga, undertyp sumpblandskog	15 ha
9070 – Trädklädd betesmark	7 ha
6410 – Fuktängar med blåttåtel eller starr	4 ha
Total areal	66 ha

Natura 2000-arter (arter som häckar frekvent men inte alla år):*A021 – Rördrom**A038 – Sångsvan**A072 – Bivråk**A081 – Brun kärrhök**A094 – Fiskgjuse**A127 – Trana**A236 – Spillkråka**A338 – Törnskata***2.2 Topografi och läge**

Naturreseptatet är beläget cirka 5 km norr om Gullspångs tätort i Råda socken, norr om gårdsbebyggelsen vid Årås gård. Direkt norr om gården utgörs reservatet av ett relativt flackt område som endast hänger samman med den norra delen av reservatet, själva Vallholmen, genom en smal landremsa omgiven av vassar. Den norra delen är mer kuperad och karaktäriseras av välutvecklade moränryggar.

2.3 Geologi och hydrologi

Vallholmen är en del av Nötön – Åråsviksområdet som präglas av sina många glaciala formationer. Här finns ett av landets främsta exempel på ändmoränlandskap med ett stort antal ändmoräner, vilka mestadels är orienterade i NV-SO-riktning. På land bildar de moränryggar och ute i viken ett virrvarr av långsmala, skogsklädda öar och tidvis vattendränkta skär.

2.4 Markanvändning

Den norra delen av naturreservatet som utgörs av själva Vallholmen har genomgått en succession från betesmark till skogsmark. Området utnyttjades som betesmark något eller några årtionden in på 1900-talet. Därefter har endast ett sparsamt gallrings- och blädningsskogsbruk tillämpats och de senaste årtiondena har området lämnats orört.

De södra delarna av reservatet har även de till stor del en historia som betesmark. Ungefär hälften av arealen betas idag. En del områden har betats kontinuerligt och i andra områden har betet återupptagits på senare år. Vissa partier som idag betas eller är skog har en historia som åkermark.

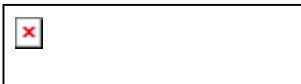
2.5 Kulturhistoriska bevarandevärden

I själva naturreservatet finns endast ett fåtal kulturlämningar. I norr, på själva Vallholmen finns det enstaka grunder kvar från tidigare bebyggelse. De kulturhistoriska bevarandevärdena är tydligare i den södra delen av reservatet. Här finns kulturlämningar knutna till det tegelbruk som låg nordväst om gårdsbebyggelsen vid Årås gård. En hävdad och öppen landskapsbild är också en viktig del av områdets kulturhistoria.

Själva Årås gård, som naturreservatet är en del av, är dock en gård med kulturspår som sträcker sig tillbaka till stenåldern. Detta bekräftas av fynd av stenåldersverktyg kring Gullspångsälven. Invid gården finns ett järnåldersgravfält som indikerar att det under denna period funnits en by eller större gård i dess närhet. Gårdens ägarlängd sträcker sig tillbaka till 1248 då Varnhems kloster fick Årås i förläning av kung Erik (Läspe och halte). Gården med tillhörande laxfiske i älven var en betydelsefull tillgång för klostret. På Årås anlades senare en utskeppningshamn för järn som forslades från Bergslagen och Tiveden över Vänern. Detta bekräftas av kartmaterial från mitten av 1700-talet som visar förekomsten av järnbodar vid hamnen. En järnbod finns bevarad i dag och transportvägen från Skagern till Vänern kallas än idag för Jerngatan. Vid denna tid anlades också en vattendriven kvarn. Av denna kan man idag enbart se rester av fångstarmar för vattenkraften. Ett tegelbruk anlades också i anslutning till hamnen vid den här tiden.

1800-talet innebar etablering av sågverk på Årås. Detta drevs av vattenkraft som hämtades från särskilt anlagd kanal i anslutning till Gullspångsälven. Såväl sågen som kvarnen elektrifierades i början av 1900-talet då kraftstationen i Gullspång byggdes.

Sammantaget kan konstateras att Årås har varit platsen för kontinuerlig, men växlande, verksamhet under mycket lång tid. Området omedelbart söder om Vallholmens naturreservat innehåller mer eller mindre tydliga lämningar från en månghundraårig utveckling.

2.6 Vegetation, flora och fauna

Området är mångformigt, med torra ändmoränrygggar, sumpskogar, stränder med en högstarrzon och utanför denna omfattande bladvassområden omväxlande med stråk av flytbladsväxter samt partier med öppet vatten. Det är en del av Vänerns största våtmarksområde.

Den del av reservatet som utgörs av själva Vallholmen är en skog som fått utvecklas mer eller mindre fritt sedan betet upphörde i början av 1900-talet. Vallholmen har utvecklats till en mosaik av skogsnaturtyper. På och mellan moränryggarna som löper genom området växer en lövträdsdominerad skog som domineras av björk och klibbal med inslag av tall och ek. På ändmoränerna växer företrädesvis tall.

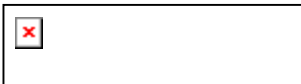
I den södra delen av reservatet finns, framförallt i de centrala delarna, partier som liknar Vallholmen. Här finns i öster trädklädda betesmarker som domineras av ek. I sydväst finns en stor trädklädd betesmark som domineras av triviallöv med ett större inslag av tall på moränryggarna.

I reservatet finns en intressant fågelfauna med exempelvis flera Natura 2000 arter (se kap 2.1). Andra arter som indikerar att detta är ett viktigt område för fåglar är skäggmes, trastsångare, ormvråk, lärkfalk, duvhök, mindre flugsnappare, mindre hackspett samt tretåig hackspett.

I reservatet förekommer ett flertal grova, gamla ekar med håligheter och död ved. Dessa åldriga träd kan antas hysa en rik och specialiserad insektsfauna och de är viktiga för andra organismgrupper som lavar och svampar. Ingen närmare inventering av ekarnas innehåll har gjorts men signalarten oxtungsvamp finns dokumenterad från området.

Tabell 1. Förekommande naturtyper/vegetationstyper i naturreservatet. Tabellen till vänster visar dagsläget, den till höger visar förekommande naturtyper efter restaurering (målet), se även kartan, bilaga 3b.

Naturtyp/Vegetationstyp	Areal (ha)	Naturtyp/Vegetationstyp	Areal (ha)
Löv- barrblandskog	86,9	Löv- barrblandskog	86,9
Lövsumpskog	16,0	Lövsumpskog	19,2
Klibbalsumpskog	3,1	Klibbalsumpskog	3,1
Tallskog (holmar)	3,2	Tallskog (holmar)	3,2
Successionsskog	0	Successionsskog	3,2
Hygge	3,2	Hygge	0
Trädbärande betesmark	10,7	Trädbärande betesmark	7,2
Betad strandäng	1,0	Betad strandäng	13,5
Högvassar	123,0	Högvassar (varav hävdad vass)	114,1 (5,25)
Sjö (öppet vatten)	53	Sjö (öppet vatten)	53
Ädellövskog	3,6	Ädellövskog	0
Övrig mark	1,4	Övrig mark	1,4

Tabell 2. Tabell över förekomst av rödlistade arter, signalarter och Natura 2000-arter. Skötselområde och frekvens anges om möjligt men de är inte obligatoriska uppgifter.

Art	Kategori	Skötsel- område	Frekvens	Inventerings- datum	Källa/ Uppgiftslämnare
Lavar					
Rostfläck	2 (S2)	6	3	1997-10-02	Skogsstyrelsen, NBI
		7	2	1997-10-02	Skogsstyrelsen, NBI
Gulpudrad spiklav	2 (S3)	6	2	1997-10-02	Skogsstyrelsen, NBI
Brun nållav	2 (S2)	7	2	2006-09-11	Calluna AB
Svampar					
Oxtungsvamp	2 (NT)	6	1	1997-10-02	Skogsstyrelsen, NBI
		8	1	2006-09-11	Calluna AB
Fåglar					
Mindre flugsnappare	1 (NT)			ca 1988-89	Thomas Landgren
Mindre hackspett	1 (NT)			2006	Thomas Landgren
Tretåig hackspett.	1 (VU)			2005	Thomas Landgren
Trastsångare	1 (NT)			2006	Thomas Landgren
Rördrom	3 (EU)				
Sångsvan	3 (EU)				
Bivråk	3 (EU)				
Brun kärrhök	3 (EU)				
Fiskgjuse	3 (EU)				
Trana	3 (EU)				
Spillkråka	3 (EU)				
Törnskata	3 (EU)				

Kategori:

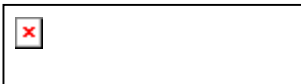
1. rödlistade arter (ArtDatabanken 2005): (RE) Försvunnen; (CR) Akut hotad; (EN) Starkt hotad; (VU) Sårbar; (NT) Missgynnad; (DD) Kunskapsbrist
 2. signalarter (Skogsvårdsstyrelsen 1994, 2000): (S1) lågt signalvärde; (S2) medelgott signalvärde; (S3) högt signalvärde).
 3. arter i habitatdirektivet och fågeldirektivet: (EU).
- (Frekvens: (1) enstaka, (2) måttlig, (3) riklig, eller exakt uppgift om sådan finns)

2.7 Friluftsliv

Reservatet ligger otillgängligt och har ett relativt litet antal besökare.

2.8 Bebyggelse och anläggningar

I reservatet finns varken bebyggelse eller anläggningar för friluftslivet utöver några informationsskyltar.

3 Mark och vegetationsvård

3.1 Övergripande mål

Det övergripande målet är att bevara Vallholmens ostörda karaktär och komplettera denna med ett öppnare betat landskap i den södra delen av reservatet. Det huvudsakliga målet med den skötseln är att bevara och utveckla den värdefulla fågelfauna som finns i området.

3.2 Generella riktlinjer och åtgärder

Den norra delen av reservatet som utgörs av själva Vallholmen med anslutande vassar samt öppet vatten lämnas i princip orört. Små punktinsatser för att trygga förekomsten av potentiella boträd görs.

I den södra delen av reservatet föreslås i stora delar omfattande röjningar och beteshävd.

3.3 Beskrivning av skötselområden

3.3.1 Skötselområde 1

Naturtyp/er:

Löv- barrblandskog

Natura 2000-habitat:

9010 – Västlig taiga, undertyp blandskog och undertyp sumplövskog

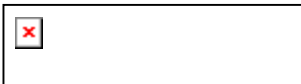
Areal: 68,8 ha

Beskrivning:

Området utgörs av en mosaik av naturtyper. På och mellan moränryggarna som löper genom området växer en enskiktad och lövträdsdominerad skog som domineras av björk och klibbal med inslag av tall och ek.

Huvudsakligen dominerar björk och klibbal inne i området och klibbal ut mot öppnare partier. Träden är mellan 1 och 4 dm i diameter och de grävsta träden står oftast på moränryggarna. På mindre, ofta låglänta partier, kan gran utgöra upp till 60 % av trädskiktet. Likaså kan tallen dominera på moränryggarna här och där, företrädesvis ut mot mer öppna vasspartierna. De grävsta tallarna är mellan 6 och 10 dm i diameter medan huvuddelen är mellan 2 och 4 dm. Endast ett fåtal träd har tillplattad krona och pansarbark som tyder på hög ålder. Dessa är dock potentiella boträd för större rovfåglar.

Det finns både täta partier med klen alsumpskog och mer uppvuxen alsumpskog. De mer uppvuxna partierna har ofta gallrats, men äldre klibbalskog där socklar har börjat bildas förekommer.

Runt om i området som helhet står spridda, mer eller mindre vidkroniga ekar mellan 3,5 och 9 dm som tyder på att området har varit mer öppet historiskt sett. De flesta av de vidkroniga ekarna står i de östra delarna. En del av dem har rikligt med laven gulmjöl på sig.

Främst i de centrala delarna står grova aspar som mäter 3,5 till 5 dm i diameter.

I de sumpiga partier där mer uppvuxen klibbal dominerar växer ofta jättegroe och trådstarr med inslag av kabbeleka, besksöta, toppdån, strandlysing och fackelblomster. På övriga marker sker omväxlande och gradvisa övergångar mellan olika vegetationstyper. Här finns torra marker med kruståtel, ekorrbär, stenbär och liljekonvalj med ett litet inslag av harsyra. På friskare mark ökar inslaget av harsyra och träjon, här och där finns revlummer. På stora delar av marken finns örnbräkenbestånd.

Bottenskiktet utgörs ofta av friskmarksmossor som ofta täcker också de spridda block som finns på moränryggarna.

I de grandominerade partierna finns ofta ett inslag av död granved i form av lågor och torrträd mellan 1 och 4,5 dm i diameter. I övrigt finns mest död ved i form av högstubbar av björk och lågor som är allmänt förekommande i området.

Bevarandemål:

Området som består av lövskog med inslag av grövre ek och tall samt rikligt med liggande och stående död ved skall i stort sett utvecklas fritt. Aktiv skötsel enbart för att hålla tillbaka granen samt för att säkra förekomsten av potentiella boträd av tall.

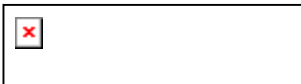
- Utbredningen av Västlig taiga (9010), undertyp blandskog, är minst 40 ha
- Utbredningen av Västlig taiga (9010), undertyp sumplövskog, är minst 10 ha.
- Gran ska inte utgöra mer än 25 % av det totala antalet träd.
- Förekomst av minst 8 tallar som är fullgoda boträd.
- Förekomst av minst 20 tallar som på sikt är potentiella boträd
- Död ved förekommer med minst 30 m³ per ha i genomsnitt.

Engångsåtgärder:

Inga engångsåtgärder föreslås i skötselområdet.

Underhållsåtgärder:

- Friställning av potentiella boträd av tall, för hänsynskrävande rovfåglar, på moränryggarna, kontrollera vart tionde år behovet av att friställa tallar. Åtgärder få endast ske under perioden september t.o.m. december.
- Rójning av gran, kontrollera vart tionde år behovet av att röja bort eventuella granuppslag. Åtgärder få endast ske under perioden september t.o.m. december.

3.3.2 Skötselområde 2

Naturtyp/er:

Lövsumpskog, Högvassar, Löv- och barrblandskog

Natura 2000-habitat:

-

Areal: 43,2 ha

Beskrivning:

Området utgörs av vassar och ett större björk uppslag samt lövrika bryn. Marken i området är påtagligt plant vilket kommer sig av att området har fyllts med muddermassorna från kanalbygget i Gullspångsälven på sjuttio-talet. I de centrala och södra delarna växer ett kraftfullt och bitvis mycket tätt uppslag av björk där nästan alla stammar är under 0,5 dm i diameter. Här och där finns också inslag av klibbal. På de torrare små holmarna som finns i området och i brynen in mot fastare mark finns ett mer uppvuxet trädskikt. Här dominerar björk med inslag av klibbal, tall och ek samt enstaka sälgar. De grövsta träden är tallar och björkar runt 4 dm i diameter.

Rena vassbestånd finns främst i öster och i viss mån i norr. I den klena björkskogen och i öppnare delar dominerar vass i fältskiktet. Längs fastmarkskanterna finns inslag av rörflen, jättegroe, kavel-dun, flaskstarr, trådstarr, vasstarr samt örter som fackelblomster, kärnsilja, strandlysing och älggräs. Där klibbalen står tätt dominerar ofta skogssäv.

På fastmarksholmarna finns en lågvuxen och torrmarksbetonad flora med kruståtel, gökärt med flera. Det finns ett litet inslag av död ved i form av lågor och högstubbar (ofta av björk) längs fastmarkskanterna och på holmarna.

Bevarandemål:

Fritt utvecklad lövskog med riklig förekomst av liggande och stående död ved, en värdefull miljö framförallt för fåglar och vedlevande insekter. Ut mot kanterna i öster finns ett rent vassbestånd med värden för fågellivet.

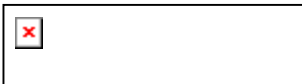
- Arealen lövsumpskog är minst 20 ha.
- Det finns rena vassbestånd om minst 15 ha.
- Gran ska inte utgöra mer än 20 % av det totala antalet träd.
- Död ved förekommer med i genomsnitt minst 10 m³per ha.

Engångsåtgärder:

Inga engångsåtgärder föreslås i skötselområdet.

Underhållsåtgärder:

- Rökning av gran, kontrollera vart femte år behovet av att röja bort eventuella granuppslag.

3.3.3 Skötselområde 3

Naturtyp/er:

Klibbalsumpskog

Natura 2000-habitat:

-

Areal: 2,9 ha

Beskrivning:

Ung klibbalsumpskog med svagt utvecklat fältskikt och träd som mäter 0,5-3 dm i diameter. Liggande och stående död ved förekommer sparsamt. Centralt i området finns ett öppet parti med vass och björk i kanterna.

Bevarandemål:

Fritt utvecklad klibbalsumpskog med riklig förekomst av död ved.

- Arealen klibbalsumpskog är minst 2,5 ha.
- Död ved förekommer med i genomsnitt minst 20 m³ per ha.

Engångsåtgärder:

Inga engångsåtgärder föreslås i skötselområdet.

Underhållsåtgärder:

Inga underhållsåtgärder föreslås i skötselområdet.

3.3.4 Skötselområde 4

Naturtyp/er:

-

Natura 2000-habitat:

-

Areal: 1,4 ha

Beskrivning:

Skötselområdet utgörs av den invallning som skyddar åkermark och skog söder om naturreservatet från översvämningar.

Bevarandemål:

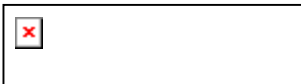
Vallen ska hållas intakt, vilket är markägarens rättighet och skyldighet.

Engångsåtgärder:

Inga engångsåtgärder föreslås i skötselområdet.

Underhållsåtgärder:

- Vid behov kan träd som skadar eller riskerar att skada vallen röjas bort, om möjligt lämna de vidkroniga ekar som framförallt står i väster.
- Vid behov åtgärdas eventuella skador som påverkar vallens funktion.

3.3.5 Skötselområde 5

Naturtyp/er:

Successionsskog

Natura 2000-habitat:

-

Areal: 3,2 ha

Beskrivning:

Hygge med spridd asp och björk samt stora slyuppslag.

Bevarandemål:

Självföryngrad skog som tillåts att utvecklas fritt.

- Död ved förekommer med i genomsnitt minst 15 m³per ha.

Engångsåtgärder:

Inga engångsåtgärder föreslås i skötselområdet.

Underhållsåtgärder:

Inga underhållsåtgärder föreslås i skötselområdet.

3.3.6 Skötselområde 6

Naturtyp/er:

Trädbärande betesmark

Natura 2000-habitat:

9070 – Trädklädd betesmark

Areal: 3,7 ha

Beskrivning:

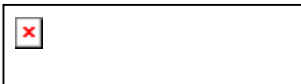
Skötselområdet utgörs av en trädbärande betesmark dominerad av ek. Buskskikt saknas i princip helt och floran är till största delen trivial.

Den norra delen av betesmarken har nyligen röjts kraftigt. Kvar står spridda, relativt rakstammiga, ekar främst i dimensioner mellan 2 och 3 dm men enstaka grövre träd kring 6 dm förekommer. Den södra delen av betesmarken har också röjts men inte i lika stor omfattning. Här står flera ekar med vida kronor med stamdiametrar upp till 13 dm. I trädskiktet förekommer även björk, asp, gran och tall. I nordväst finns ett sumpigt parti med mycket björk varav flertalet är döda.

Marken är bitvis stenbunden och något kuperad. Centralt finns ett flackare parti som har en historia som åkermark. Floran är till största delen trivial med arter som tuvtåtel, veketåg, vitklöver och nässlor.

Bevarandemål:

Hävdad trädbärande betesmark med grova ekar som utgör livsmiljöer för andra organismgrupper som vedlevande insekter och kryptogamer.

- Arealen Trädklädd betesmark (9070) är 3,9 ha
- Krontäckningen av träd och buskar i betesmarken ska inte överstiga 30 %.
- Antalet grova och ihåliga ekar skall inte vara färre än 6 st.
- Antalet rekryteringsekar, d.v.s. yngre ekar med vida kronor som står ljusöppet ska inte vara färre än 35 st.
- Majoriteten av de gamla träden ska stå ljusöppet och med liten konkurrens från andra träd.
- Det bör finnas ett inslag av bärande och blommande träd och buskar i betesmarken, dessa behöver gynnas vid röjningar.
- Området bör vara rikt på död ved, minst 5 m³ per ha, där huvuddelen av veden ligger solbelyst.
- Vid vegetationsperiodens slut ska minst 90 % av betesmarken vara väl avbetad. Enstaka år (inte mer än vart 5 år) kan marken betas mer extensivt för att gynna blomsterrikedomen.
(Med välavbetat avses på frisk mark att den genomsnittliga gräshöjden ej överstiger 5 cm.)

Engångsåtgärder:

- Stängslet kring skötselområdet ses över och byts vid behov ut.
- Røj bort ytterligare 10-15 % av träden i den centrala till södra delen av betesmarken. Vid röjningen är det viktigt att ställa träden solitärt eller grupper så att man åstadkommer stora öppna och solbelysta ytor mellan träden där en tät grässvål kan utvecklas. Prioritera att spara ek och bärande träd.

Underhållsåtgärder:

- Årligt bete, kontrollera årligen att betetrycket varit tillräckligt.
- Kontrollera varje år behovet av att röja bort eventuella slyuppslag.
- Grov död ved lämnas kvar i skötselområdet.

3.3.7 Skötselområde 7

Naturtyp/er:

Trädbärande betesmark

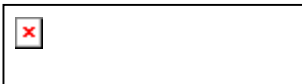
Natura 2000-habitat:

9070 – Trädklädd betesmark

Areal: 3,6 ha

Beskrivning:

Skötselområdet utgörs av en gammal betesmark som vuxit igen. I trädsiktet står grova och vidkroniga ekar omgivna av asp, björk, tall och gran främst i dimensioner mellan 2 och 4 dm. De grövsta ekarna mäter närmare 11 dm i diameter. Flera av ekarna har håligheter och signalarten brun nållav växer på en av stammarna. Det förekommer också enstaka grövre tallar och granar med diametrar kring 6 dm samt en del grövre asp kring 4 dm i diameter med håligheter. I busksiktet står enstaka sly av rönn.

Marken är fuktig och floran bär fortfarande spår av den tidigare hävden med arter som liten och stor blåklocka samt smultron. Även en mer lundartad flora med liljekonvalj och rödblåra förekommer.

Död ved förekommer måttligt i olika nedbrytningsstadier och dimensioner. Både stående och liggande död ved finns.

Bevarandemål:

Mosaikartad betesmark med grova solitärt stående ekar i kombination med större grupper av träd och däremellan helt öppna partier. En miljö som bl.a. gynnar vedlevande insekter och kryptogamer samt dagfjärilar.

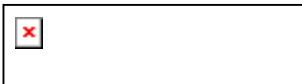
- Arealen Trädklädd betesmark (9070) är 3,7 ha
- Krontäckningen av träd och buskar i betesmarken ska vara 30-50 %.
- Antalet grova och ihåliga ekar skall inte vara färre än 7 st.
- Majoriteten av de gamla träden ska stå ljusöppet och med liten konkurrens från andra träd.
- Det bör finnas s.k. välutvecklade bryn, med inslag av bärande och blommande träd och buskar.
- Området bör vara rikt på död ved, minst 5 m³ per ha, där huvuddelen av veden ligger solbelyst.
- Vid vegetationsperiodens slut ska minst 90% av betesmarken vara väl avbetad. Enstaka år (inte mer än vart 5 år) kan marken betas mer extensivt för att gynna blomsterrikedomen.
(Med välavbetat avses på frisk mark att den genomsnittliga gräshöjden ej överstiger 5 cm.)

Engångsåtgärder:

- Stängsel sätts upp kring skötselområdet.
- Ungefär hälften av träden i området tas bort så att krontäckningen blir 30-50 %. Genom röjningen skapas en mosaik av öppna partier som varvas med små grupper av träd samt helt solitära träd. Det är en fördel om röjningen kan ske i etapper då vissa organismer är känsliga för plötsliga förändringar i miljön.
- De vidkroniga ekarna friställs så att kronorna står fria med minst 5 m från de yttre grenspetsarna. Står två eller tre träd i grupp med karaktärer som visar att de vuxit upp tillsammans behandlas de som ett träd. Detsamma görs med ett urval yngre träd som har en potential att utveckla vida kronor.
- De grövre tallarna, granarna och asparna sparas, dessutom gynnas bärande träd som exempelvis rönn vid röjningen.

Underhållsåtgärder:

- Årligt bete, kontrollera årligen att betetrycket varit tillräckligt.
- Kontrollera varje år behovet av att röja bort eventuella slyuppslag.
- Grov död ved lämnas kvar i skötselområdet

3.3.8 Skötselområde 8

Naturtyp/er:

Löv- barrblandskog

Natura 2000-habitat:

9010 – Västlig taiga, undertyp blandskog

Areal: 14,3 ha

Beskrivning:

Detta skötselområde utgörs grovt av två delar. En östlig del på torrare mark och med ett grövre trädsikt och en västlig del med fuktigare mark och klenare träd.

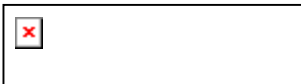
Skötselområdet utgörs i öster främst av moränryggar som är något torrare än omgivande mark och här finns ett enskiktat trädsikt med grövre träd än i omkringliggande delar. Några mindre, låglänta partier där det finns grövre ek (över 4 dm) ingår också. I trädsiktet dominerar omväxlande tall, björk och ek med inslag av gran, asp och klibbal. De flesta träden är mellan 1 och 4,5 dm i diameter.

I nordost står några av de grövsta tallarna med diametrar upp till 7 dm. Den grövsta av dessa har början till pansarbark och tilltryckt krona. På några av tallarna finns också talticka. Enstaka grövre aspar upp till 6 dm i diameter finns också i området. Flera av dem har bohål.

Det finns vidkroniga ekar spridda i området med diametrar mellan 3 och 6,5 dm. Många av dem har gallrats fram men en del står fortfarande tryckta av andra träd. På den östra lilla tungan finns ett tiotal, numera frihuggna ekar som är finare än övriga ekar. Deras diametrar ligger mellan 4 och 7 dm. Barkstrukturen vittnar om att en del av dem är betydligt äldre än vad deras diametrar gör gällande. Flera av träden har stamhåligheter lämpliga som livsmiljö för större fåglar som ugglor eller fladdermöss, bålgeting eller liknande. På en av ekarna hittades signalarten oxtungsvamp. Oxtungsvamp indikerar gamla brunrötade ekar som ofta hyser ett stort antal sällsynta och rödlistade arter.

Busksikt saknas i princip helt även om det finns uppslag av främst lövsly i området. Här finns rikligt med små plantor av både ek och rönn som betas hårt av viltet i området. Även asp-, och björksly är vanligt. Klena granar slår upp här och där. Det finns en del gamla enar som vittnar om att området tidigare varit mer öppet.

I fältsiktet växer arter som kruståtel, liljekonvalj, vårfryle, skogstjärna, harsyra, ekorrbär, stenbär, ängsvädd, smultron och gökört. Det finns också partier med örnbräkenuppslag.

Det finns måttligt med död ved i området. Vanligast förekommande är lågor och högstubbar av björk med det finns också stående och liggande död gran och stående och liggande död ek samt någon torraka av tall.

I den västra delen av skötselområdet är marken fuktig och här dominerar ett enskiktat bestånd med björk 1-4,5 dm i diameter men med ställvis stort inslag av klibbal. Förutom dessa växer också gran och ek i området i diameter mellan 1 och 3 dm. Ut mot brynet i väster blir trädskiktet klenare (<1 dm) och tätare med en tydlig dominans av klibbal.

På enstaka torrare moränrygg ut mot väster finns små bestånd med tall, ek och björk. Här står tallar och björkar 1-4 dm i diameter samt någon grövre tall upp till 7 dm och några ekar upp till 6 dm som är vidkroniga.

Under träden står ett glest men jämnt slyuppslag av al, björk, ek och lite rönn.

I fältskiktet växer jättegröe, besksöta, strandlysing, harsyra och träjon samt några olika starrarter.

Bevarandemål:

Området som består av lövskog med inslag av grövre ek och tall samt rikligt med liggande och stående död ved skall i stort sett utvecklas fritt. Aktiv skötsel enbart för att hålla tillbaka granen, förlänga livet på de vidkroniga ekarna och för att säkra förekomsten av potentiella boträd av tall.

- Utbredningen av Västlig taiga (9010), undertyp blandskog, är 3,4 ha.
- Gran ska inte utgöra mer än 20 % av det totala antalet träd.
- Förekomst av minst 3 potentiella boträd av tall.
- Död ved förekommer med i genomsnitt minst 15 m³ per ha.
- Förekomst av minst 15 st frihuggna ekar.

Engångsåtgärder:

Vidkroniga ekar friställs så att kronorna står fria med minst 5 m från de yttersta grenspetsarna.

Underhållsåtgärder:

- Friställning av potentiella boträd av tall på moränryggarna, kontrollera vart tionde år behovet av att friställa tallar.
- Friställning av vidkroniga ekar, kontrollera vart femte år behovet av att friställa ekar.
- Rövning av gran, kontrollera vart tionde år behovet av att röja bort eventuella granuppslag.

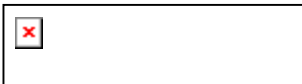
3.3.9 Skötselområde 9

Naturtyp/er:

Högvassar, Betad strandäng

Natura 2000-habitat:

6410 – Fuktängar med blåttåtel eller starr

Areal: 18,7 ha

Beskrivning:

Skötselområdet utgörs av en äldre betesmark/strandäng med tre större moränryggar och däremellan flack mark. Den del av betesmarken som utgörs av fastmark har till hälften röjts men det finns partvis ett slutet trädskikt. Den andra delen består av igenväxande mader samt vassar.

På moränryggarna som sträcker sig ut i vassarna dominerar tall men även björk, klibbal, gran enstaka rönn förekommer. Träden är mellan 1 och 6 dm i diameter men de flesta mäter kring 2-3 dm. I buskskiktet finns främst en. Grässvålen är till stor del upplöst på moränryggarna då marken är beskuggad. Floran karaktäriseras här av kruståtel, ekorrbär, liljekonvalj och gökärt.

Mellan moränryggarna och mot väster får området mer av en strandängskaraktär med tuviga mader. Här växer bl.a. vass, trådstarr, bunkestarr och vassstarr samt strandlysing och kärrsilja. Utanför maden tar vassarna vid.

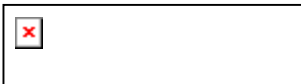
Marken in mot land är i huvudsak gammal åkermark med ett kraftigt uppslag av klibbal från stubbar efter en nyligen gjord röjning. Floran är trivial och den domineras av bredbladiga gräs och blodrot. Mot öster finns dock ett parti med mer hävdgynnad flora med arter som gråfibbla, blodrot och liten blålocka. Ute på den öppna delen står enstaka grövre tallar 4-5,5 dm i diameter och en solitär gran ca 4,5 dm i diameter. Enstaka rosenbuskar förekommer. Mot söder finns några mangelgravar från det tegelbruk som tidigare fanns på platsen.

Vissa delar har ännu inte röjts utan utgörs av skogsrester som domineras av klibbal och gran med inslag av tall, rönn och björk. Det finns björkar och en kjolgran som mäter närmare 6 dm i diameter.

Bevarandemål:

Välhävdad öppen strandäng med en tydlig zonering som övergår i en blåbård innan vassarna tar vid. Träd och buskar förekommer endast på centrala och norra moränryggarna där tall dominerar samt i den nordöstliga delen av skötselområdet där skogen tar vid.

- Arealen strandäng är 15 ha.
- Minst två häckande par av gulärta och minst två häckande par av vadarfåglar. I samband med uppföljning bör även inverkan från kråkor på häckfågelpopulationen följas upp.
- Krontäckningen på de centrala och norra moränryggarna samt den nordöstliga delen av skötselområdet är 30-100 %, tall utgör minst 80 % av träden. Krontäckningen i övriga delar av skötselområdet är 0 %. Om man vid uppföljning av fågelfaunan i skötselområdet får indikationer på att träden på den centralt belägna moränryggen stör etableringen av strandängsfåglar bör man överväga att avverka även dessa träd.
- Vegetationen ska vara kortbetad under hela häckningsperioden i minst 75 % av skötselområdet. (Med kortbetad menas här att vegetationshöjden i genomsnitt är högst 7 cm)

- Vegetationen ska vara kortbetad vid vegetationsperiodens slut i resterande 25 % av skötselområdet.
- Strandängen är tydligt zonerad med en mad som består av ett högstarr- och ett lågstarrbälte som mot land övergår i fuktäng.
- På strandängen (landstranden) finns inte större (mer än 2m²) bestånd av tät vass.
- Det ska finnas en blå bård mellan vassar och strandäng längs minst 80 % av gränsen mellan dessa. Detta förutsätter att det är tekniskt möjligt att skapa en blå bård. Partier som ansluter till öppet vatten och fiskförande vattendrag har ingen blå bård.

Engångsåtgärder:

Det är nödvändigt att genomföra en geoteknisk undersökning för att undersöka möjligheten att skapa en blå bård. Är marken i strandzonen för lös kan en bortfräsning av den övre rotfilten t.ex. skapa ett "mjukmattekärr" som betesdjuren inte vill gå ut i.

Det är lämpligt att restaureringen av strandängen sker i etapper med början i sydväst.

- Stängsel sätts upp kring skötselområdet och mellan fållor, det kan även vara nödvändigt att stängsla ut mot öppet vatten om det är mycket grunt även utanför vassarna.
- Alla träd och buskar, utom på centrala och norra moränryggen samt i nordost, avverkas. Det kan vara lämpligt att ringbarka alarna för att minska slyuppslaget.
- All vass på strandängen slås.
- Maden tuvfräses. Tuvfräsning bör ske under oktober-november alternativt februari-mars.
- Fräs vassarna i syfte att skapa en blå bård längs delar av zonen mellan strandäng och vassbälte. Denna skapas så att vassbården utanför fungerar som en barriär som hindrar fisk att ta sig in i den blå bården. Det är således olämpligt att skapa dessa blå bårder i anslutning till partier där strandängen har kontakt med öppet vatten eller intill fiskförande vattendrag.
- Røj det slyuppslag av klibbal som finns i de södra delarna av området.

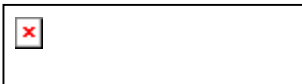
Underhållsåtgärder:

- Årligt bete. Kontrollera årligen att betestrycket varit tillräckligt.
- Eventuella slyuppslag samt oönskad vass som djuren genom bete inte kunnat hålla tillbaka röjs bort. Behovet av att röja bort eventuella uppslag kontrolleras årligen och åtgärder sätts in vid behov.
- Kontrollera vart femte år behovet av att röja/avverka på och kring de trädklädda moränryggarna för att bibehålla talldominans, åtgärder sätts in vid behov.

3.3.10 Skötselområde 10

Naturtyp/er:

Högvassar och lövsumpskog

Natura 2000-habitat:

-

Areal: 94,1 ha

Beskrivning:

Skötselområdet utgörs av de vidsträckta vassar som omger Vallholmen samt vattenområden. De vidsträckta vassarna utgör en mycket viktig miljö för en lång rad fågelarter som häckar och söker föda i de täta vassarna. Här förekommer fågelarter som rördrom, brun kärrhök, skäggmes och trastsångare. I skötselområdet finns också insprängda fastmarksholmar med tall och mer eller mindre fast mark med klena björkbestånd. I området finns några öppna båtrännor.

Bevarandemål:

Vassarna lämnas orörda för att gynna arter som är beroende av vidsträckta orörda vassområden.

- Arealen vassar utan träd är minst 70 ha, arealen fastare mark med vass samt träd är max 25 ha.
- Vasshäckande fågelarter som rördrom och brun kärrhök häckar frekvent.

Engångsåtgärder:

Inga engångsåtgärder föreslås i skötselområdet.

Underhållsåtgärder:

- Vart femte år kontrolleras behovet av att röja bort eventuella uppslag av träd och buskar i skötselområdet för att möta bevarandemålen.
- Båtrännor och passager får hållas öppna i vassen.

3.3.11 Skötselområde 11

Naturtyp/er:

Öppet vatten. Vassområden förekommer.

Natura 2000-habitat:

-

Areal: 52,5 ha

Beskrivning:

-

Bevarandemål:

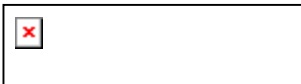
-

Engångsåtgärder:

Inga engångsåtgärder föreslås i skötselområdet.

Underhållsåtgärder:

Inga underhållsåtgärder föreslås i området. Båtrännor och passager får hållas öppna.

4 Friluftsliv

4.1 Övergripande mål

Området hyser ett rikt och störningskänsligt fågelliv. Stora delar av reservatet är också svårframkomligt. Under fåglarnas häckningsperiod har den norra delen av reservatet tillträdesförbud. Målet är att bibehålla ett ostört naturområde. Endast anordningar i form av informationsskyltar vid reservatets gränser sätts därför upp.

4.2 Information och anläggningar

Mål

Informera besökare som hittat ut till reservatet om dess störningskänslighet.

Engångsåtgärder

Sammanlagt 4 st informationstavlor skall sättas upp på de platser som är markerade på karta i bilaga 3a. Tavlorna skall utföras enligt svensk standard och naturvårdsverkets anvisningar. De skall innehålla karta över reservatet samt beskriva dess syfte, bevarandevärden och gällande föreskrifter för allmänheten.

Underhållsåtgärder

Informationsanläggningar skall tillses regelbundet och underhållas vid behov av förvaltaren.

5 Gränsmarkering

Reservatets gräns ska utmärkas i fält. Gränsmarkeringar skall utföras enligt naturvårdsverkets anvisningar.

6 Uppföljning

6.1 Uppföljning av skötselåtgärder

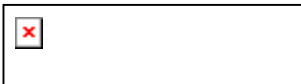
Skötselåtgärder som utförs i reservatet ska dokumenteras av den som utför åtgärden. Av dokumentationen ska framgå:

- åtgärd,
- plats (skötselområde),
- kostnad,
- tidpunkt,
- utförare.

Åtgärder av restaureringskaraktär bör dokumenteras med foto före och efter åtgärd.

6.2 Uppföljning av bevarandemål

Länsstyrelsen ansvarar för att uppföljning av bevarandemål genomförs.

Uppföljningen skall ske enligt fastställda metoder som används inom miljöövervakning nationellt eller regionalt eller i samband med Natura 2000.

Uppföljning av bevarandemål genomförs årligen, vart 5:e år eller vart 10:e år beroende på bevarandemålets karaktär. Bevarandemål för respektive skötselområde samt intervall för uppföljning finns sammanfattat i tabell 3.

6.3 Revidering av skötselplanen

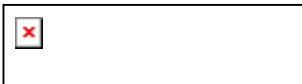
Skötselplanen gäller tills vidare och revideras då uppföljningen indikerar att behov finns. Länsstyrelsen ansvarar för att dokumentationen utförs och utvärderas.

7 Sammanfattning av planerad förvaltning

Hela förvaltningen för naturreservatet bekostas av staten.

Tabell 3. Prioritering av föreslagna skötselåtgärder och uppföljning
Intervall för genomförande och prioriteringsgrad på åtgärden: (1) Högsta prioritet; (2) Hög prioritet; (3) Lägre prioritet.

Skötselåtgärd:	Skötselområde	När/intervall	Prioritet
Gränsmarkering	2-10	2007	1
Informationsskylt	7, 10	2007	1
Stängsling	6-7, 9	2007	1
Betesdrift	6-7, 9	Årligen	1
Initial röjning av träd och buskar	6-7, 9	2007	1
Tuvfräsning	9	2007-2011	1
Vassslätter	9	2007-2009	1
Skapande av blå bård, kanaler och laguner	9	2008	1
Frihuggning av potentiella boträd	1, 8	10 år	2
Frihuggning av gamla ekar.	8	5 år	2
Löpande träd- och buskröjning	6-7, 9	3 år	2
Löpande röjning av granuppslag	1-2, 8	5 år	3
Uppföljning av:			
Arealen Västlig taiga (9010)	1, 8	10 år	3
Arealen Träddklädd betesmark (9070)	6, 7	10 år	3
Andelen gran	1, 2, 8	10 år	2
Antal fullgoda boträd	1	10 år	1
Potentiella boträd	1, 8	10 år	1
Volymen död ved	1, 2, 3, 5, 6, 7, 8	10 år	1
Naturtypsareal	1, 2, 3, 9, 10	10 år	3
Krontäckning	6, 7, 9	5 år	1
Antal grova ekar	6, 7	10 år	2
Antal rekryteringsekar	6, 7	10 år	2
Andelen träd som står ljusöppet	6, 7	5 år	1
Inslag av bärande träd och buskar	6, 7	10 år	3
Betetryck	6, 7, 9	Årligen	1
Antal frihuggna ekar	8	5 år	1
Strandängsfåglar och kråkpopulationen	9	5 år	1
Zonering	9	10 år	2
Vassbestånd	9	5 år	1
Utbredning av blå bård	9	10 år	2
Vasshäckande fåglar	10	10 år	1

8 Referenser

Gärdenfors, U., 2005. *Rödlistade arter i Sverige 2005*. ArtDatabanken, SLU, Uppsala.

Länsstyrelsen i Västra Götalands län. 2006. *Bevarandeplan för Natura 2000-område SE0540120 Åråsviken-Vallholmen*.

Naturvårdsverket. 2004. *Uppföljning av Natura 2000 i Sverige*. Naturvårdsverket, Stockholm.

Påhlsson, Å. 1998. *Vegetationstyper i Norden*. Nordisk Ministerråd, Köpenhamn.

Ros, Gunnar. Markägare.

Ros, Carl. Markägare.